

Regionální volby ve Francii

MICHAL PINK^{*}

Abstract: Regional Elections in France

The article deals with the French regional elections in 2004. These elections were interesting for three reasons. Firstly, the majority of regions moved to the left. Secondly, a new mixed system of elections was used. Thirdly, the newly reformed Gaullist party lost its majority in regional councils. The article analyzes the results in each region and explains the patterns of cooperation among political parties. The article also reflects on the results in the *departements* overseas.

Keywords: France, elections, political parties.

1. Úvod

21. a 28. března letošního roku se ve Francii konaly regionální volby¹, které jednoznačně vyhrála opoziční levicová koalice. Francouzští voliči tak počtvrté v historii V. Francouzské republiky volili své zástupce do regionálních zastupitelstev a poprvé si mohli zvolit „přímo“² svého regionálního prezidenta. Před samotným volebním soubojem se snad mohlo zdát, že není nutné se více zabývat regionálními volbami, ale existují zde důležité momenty, které konání voleb poznamenaly. Prvním důvodem, proč byly tyto volby důležité, bylo zhodnocení první poloviny vládního mandátu prezidenta Jacquese Chiraca, premiéra Jeana Pierra Raffarina a jejich politiky od roku 2002. Druhým důvodem, proč byly volby důležité, byla změna pravidel pro rozdělování mandátů v regionálních zastupitelských sborech a celková novela volebního zákona. Zvolený model je možné považovat za vzorný příklad smíšeného volebního systému a proto se mu bude blíže věnovat jedna z částí následujícího textu. K dalším důvodům bychom mohli přiřadit zájem jednotlivých politických stran v zjištění své pozice před nadcházejícími volbami do Evropského parlamentu a následnou volbu další vhodné předvolební strategie.

2. Postavení regionů v rámci V. Francouzské republiky

Území metropolitní Francie bylo rozděleno do 22 samosprávných regionů, které se skládají z několika departementů a zámořských území. Dále jsou některá území v rovině regionů

---

^{*} Autor je studentem doktorského programu politologie Fakulty sociálních studií Masarykovy univerzity v Brně. Poštovní adresa: Katedra politologie FSS MU, Gorkého 5/7, 602 00 Brno; email: pink@fss.muni.cz.

vybavena zvláštním statutem. Jedná se o zámořské departementy (Réunion, Martinique, Guadeloupe a Guyane), Korsiku a metropolitní Ile-de-France, kde zvláštní statut regionu upravuje vztahy s hlavním městem. V každém regionu je rozdílný počet volených zastupitelů, který je závislý na počtu obyvatel. Nejlidnatějším regionem je Ile-de-France, kde se volí 209 členů regionálního zastupitelstva. Nejmenšími metropolitními regiony jsou Limousin a Franche-Comté při švýcarských hranicích, kde jsou voleni jen 43 zastupitelé.

Své místo v politickém systému Francie získaly samosprávné celky postupně. Francouzské regiony byly administrativně vytvořeny ještě před přijetím ústavy V. republiky, 28. října 1956, v rámci „provolání“ – Regiony a jejich program. Později, na základě dekretu prezidenta republiky ze 14. března 1964 byla v každém regionu ustanovena komise, jejíž náplní bylo podporovat ekonomický rozvoj dané oblasti. Tato komise se v roce 1972 transformovala na „Conseil Régional“ (Regionální radu), která od roku 1974 volí svého předsedu. Do roku 1982 je Conseil Régional volena nepřímo, volebním sborem složeným převážně z již zvolených poslanců, členů obecních samospráv, zastupitelů významných korporací a reprezentantů popolaných městskou radou. Do této doby je tedy uplatňováno pravidlo, kdy regionální komise je zvolena z již zvolených a územně příslušných zastupitelů. Po první řádné alternaci v roce 1981 je přijat nový zákon³, na jehož základě jsou 16. března 1986 poprvé zvoleni představitelé regionálního zastupitelstva. Prvních 932 regionálních zastupitelů bylo zvoleno na dobu šesti let a jejich počet byl odvozen podle počtu obyvatel jednotlivých regionů. V tomto zákonu byla uplatněna volební pravidla vycházející ze zásady poměrného zastoupení kandidátních listin a jediným omezením pro získání mandátu byla nutnost překročit 5% hranici. Mandát regionálních zastupitelů byl od této doby šestiletý s možností znovuzvolení pro další funkční období. Hlavním úkolem takto zvoleného zastupitelstva bylo ustanovení výkonné rady a volba regionálního prezidenta. Do dnešních dnů byla postupně do kompetence regionální samosprávy převedena regionálně příslušná správa základního a středního školství, oblast sociálních služeb, regionálního a ekonomického rozvoje na daném území.

3. Volební systém

V dubnu 2003 byla přijata novelizace volebního zákona a pro volby do regionálních zastupitelstev byl zvolen dvoukolový smíšený volební systém, který vychází z pravidel poměrného zastoupení v kombinaci s většinovou premií pro vítěznou kandidátku. Délka mandátu byla opět stanovena na dobu 6 roků⁴ s možností opětovného zvolení. O mandát se může ucházet každý kandidát, který v den prvního kola voleb dosáhne věku 18 roků, je místně příslušný, tedy jeho adresa trvalého bydliště je shodná s krajem, ve kterém kandiduje a může být zapsán pouze na jedné kandidátní listině v jednom volebním kraji. Základní změna se týkala mechanismu uplatněného volebního systému, který dnes využívá dvě úrovně omezovací klauzule a přitom ještě posiluje vítěznou kandidátní listinu v jejím postavení premií ve výši 25 % křesel. Tento model byl inspirován volbami do obecních zastupitelstev ve větších městech s počtem obyvatel více než 3500.

V novém volebním systému jsou dle výsledků v prvním kole voleb rozděleny jednotlivé kandidátní listiny do tří kategorií. Do první kategorie patří kandidátní listiny, které nezískají více než 5 % hlasů. S takovým výsledkem jsou jejich pozice pro další působení eliminovány

a neúčastní se dalšího kola voleb ani přerozdělování mandátů. Do druhé kategorie můžeme zařadit kandidátní listiny, jejichž zisk se pohybuje v rozmezí 5–10 % hlasů. Takové subjekty mohou sice dále pokračovat, ale jejich samostatnost je omezena a musí se spojit s další, silnější kandidátní listinou. Nejúspěšnější kandidátní listiny, které získají více než 10 % hlasů, se mohou dále účastnit druhého kola voleb bez nutnosti fúze s jinou kandidátní listinou.

V druhém kole voleb se rozhodne o vítězné kandidátce, která získá 25 % mandátů a druhá část, 75 % mandátů je proporčně rozdělena s využitím d'Hondtova dělitele mezi všechny kandidátní listiny, které se účastnily druhého kola voleb. Výsledkem takového volebního systému je bipolární rozložení hlavních politických stran a eliminace menších subjektů, které v předchozím období překročily 5% hranici (ekologové, lovecká hnutí, regionalisté, představitelé extrémní pravice i levice). Modifikovaný volební systém tak skoro zaručuje vítězné kandidátce nadpoloviční většinu ve zvoleném zastupitelském sboru a následnou akceschopnost při realizaci regionální politiky.

4. Kandidátní listiny

Jednotlivé politické strany vytvořily před volbami několik společných koalic, které vycházely z místní spolupráce, a okolností, charakteristických pro region. Jednotlivé kandidátní listiny bychom tak mohli rozdělit do několika základních skupin:

1. Vládní pravicový Svaz pro lidové hnutí (UMP) sestavil své kandidátní listiny ve všech volebních regionech a v devíti oblastech vytvořil již před prvním kolem voleb společnou kandidátku s ideově blízkými partnery, především s UDF a s menšími stranami, jako s MPF a pravicově ekologickým sdružením CAP 21.
2. Pravicový nevládní Svaz pro francouzskou demokracii (UDF) se rozhodl kandidovat samostatně v regionech, kde doufal ve slušný zisk hlasů, který by zajišťoval pokračování do druhého kola, popřípadě by sloužil jako nástroj k vyjednávání před druhým kolem. Vzorovým příkladem byla role UDF v Aquitánii, kde stál v čele kandidátní listiny François Bayrou.
3. Krajně pravicové politické strany byly zastoupeny především již všem velice dobře známou Národní frontou (FN), která sestavila svou vlastní kandidátní listinu v každém regionu. V některých oblastech však byla rovněž doprovázena dalšími extrémně pravicovými subjekty jako Národní republikánské hnutí (MNR) a marginálními skupinami myslivců a lovců sdružených do hnutí Lov, rybolov, příroda, tradice (CPNT) a Právo lovu (Droit de chasse).
4. Skupinu, kterou bychom mohli nazvat „Umírněná levice“, tvořila především Socialistická strana (PS) a další koaliční partneři jako Demokratické hnutí občanů bývalého ministra Chevènementa (MDC), popřípadě Zelení (Verts), kteří vstoupili v 15 regionech do společné levicové koalice tvořené ještě levicovými radikály (PRG) a komunisty (PCF).
5. Další skupinu politických stran a hnutí bychom mohli nazvat „Regionalisté“ a takové kandidáty jsme mohli najít ve třech regionech. V Alsasku kandidovalo hnutí Alsasko vpřed (Alsace d'Abord). V jižním regionu Languedoc-Rousillonu kandidovalo místní hnutí Languedoc a Katalánsko 2004 (Languedoc et Catalogne 2004), které se odvolávalo na historická

specifika této oblasti. V posledním případě se setkáváme s regionalistickým hnutím v Bretani, kde do prvního kola voleb vstoupila koalice Zelených a Bretonský demokratický svaz (UDB).

6. V regionálních volbách kandidovala mimo již zmiňované Zelené také další ekologická hnutí. Především šlo o Nezávislé ekologické hnutí (MEI) v čele s Antoinem Waechterem a CAP 21, založené bývalou ministryní pro životní prostředí Corinne Lepage.
7. V poslední řadě je možné jmenovat společnou kandidátní listinu dvou trockistických stran Dělnického boje a Revoluční komunistické ligy (LO a LCR), které patří do rodiny krajně levicových seskupení. Společná kandidátka byla nakonec přes veškeré potíže s počtem kandidátů na jednotlivých listinách sestavena ve všech regionech metropolitní Francie.

5. První kolo voleb

První kolo voleb proběhlo v sobotu 21. 3. a jeho výsledky naznačily, jak se bude dále volební boj odehrávat. Vládní koalice po dvou letech od vítězství v prezidentských a následně v parlamentních volbách 2002 nezískala potřebný počet hlasů, který by potvrdil její vedoucí postavení v zemi, spíše utrpěla první větší porážku. Volby však ještě neskončily a do druhého kola vstupovaly jednotlivé strany s různým očekáváním. Celkem bychom mohli nastalou situaci zhodnotit následovně.

Kandidátky vládní pravicové strany získaly po prvním kole voleb 21,67 % v národním měřítku a nejvyšší počty odevzdaných hlasů v regionech na východě země. V Alsasku, Lotrinsku, Champagne-Ardenách, jisté naděje zůstaly v regionech na jihu v Auvergne a v regionu Rhône-Alpes. Vládní UMP získalo v regionech, kde kandidovalo samostatně, nejvíce hlasů v Poitou-Charentes 32,91 %. Kandidátky UDF získaly v celostátním poměru 12,12 %. V regionech, kde UDF kandidovalo samostatně, dosáhlo největšího úspěchu v regionech Ile-de-France 16,12 % a Aquitaine 16,07 %. V regionech, kde vstoupilo UDF již před prvním kolem do společné koalice s UMP, tak nejlepšího výsledku dosáhly společně v regionu Auvergne 36,39 %.⁵

Krajní pravice se umístila po prvním kole voleb nejlépe v Alsasku, Picardii a v regionu Provence-Alpes-Côte d'Azur. Celkem se kandidáti FN udrželi v 17 regionech, kde přesáhly jejich zisky hranici 10 % hlasů a v celonárodním srovnání jejich zisk dosáhl úrovně 14,70 %. Menší subjekty překročily v několika regionech hranici 5 % hlasů, ale jejich vliv na další kolo voleb byl nepatrný.

Výraznou převahu získala po prvním kole voleb Socialistická strana, která dosáhla 35,57 % hlasů v celonárodním srovnání. Levice získala nejvíce hlasů v jižních regionech Francie. Koalice vedená Socialistickou stranou dosáhla v prvním kole nejvyššího skóre v regionu Midi-Pyrénées a první místo obsadila „socialistická“ koaliční kandidátka celkem v sedmnácti regionech. Společná kandidátka krajně levicových stran LO – LCR získala v celostátním měřítku jen 4,95 % a nejlepšího výsledku dosáhla v regionu Limusin, ale v žádném regionu nepřekročila hranici 10 %.

Tabulka č. 1. Výsledky prvního kola voleb v celonárodním měřítku

Politické strany a hnutí	Výsledek I. kola %
PS	35,57 %
UMP	21,67 %
FN	14,70 %
UDF	12,12 %
LCR/LO	4,58 %
PCF	3,25 %
Verts/Zelení	2,50 %
Různá ekologická hnutí (MEI, GE, CAP 21)	1,75 %
CPNT	1,64 %
MNR	1,18 %
DVG (Různé levicové kandidátky)	0,96 %
Jiní – Autres	0,70 %
DVD (Různé pravicové kandidátky)	0,65 %
PRG	0,36 %
Regionalisté	0,35 %

Zdroj: <http://www.election-politique.com/images/tableaux/regionales20041t.gif>

5.1 Regiony, kde by mohla v druhém kole voleb zvítězit spíše pravice

Takové oblasti byly především Champagne-Ardenne, Lorraine, Alsasko, Franche-Comté, Auvergne, Pays-de-la-Loire a Basse Normandie. Jednalo se o oblasti, kde již v předchozím volebním období tvořily pravicové politické strany koaliční regionální radu a výsledky prvního kola favorizovaly spíše pravicové kandidátní listiny.

Champagne-Ardenne je tradičně regionem charakteristickým podporou spíše pravicových kandidátů než kandidátů levice. V prvním kole získala nejvyšší poměr hlasů levicová koalice PS-PC-PRG-MRC 27,94 % těsně následovaná koalicí UMP-MPF, se ziskem 26,66 %. Na třetím místě se umístili kandidáti FN se ziskem 19,72 % hlasů a hranici 10 % nakonec překročila ještě UDF se ziskem 11,11 %. Možnost fúze si zajistila svým ziskem 7,51 % kandidátka Zeleňých, která dále spolupracovala s levicí soustředěnou okolo PS.

Lorraine (Lotrinsko) je region, kde největšího úspěchu v prvním kole dosáhla opět spojená levicová koalice PS-PC-Verts se ziskem 29,22 %. Na druhém místě skončili kandidáti UMP s 22,13 % a do druhého kola mohla samostatně postoupit také FN, která se umístila jako třetí se ziskem 17,58 %. Hranici 5 % překročila také UDF, která dosáhla 8,71 % a nezávislé sdružení bývalých členů UMP, vedené Jeanem-Louisem Masonem, které získalo 6,69 % hlasů. Tímto výsledkem si zajistily vstup do společné koalice vedené UMP a společně pokračovaly v druhém kole.

V Alsasku, regionu tradičně pravicovější orientace než ostatní oblasti metropolitní Francie, vyhrála první kolo voleb koalice UMP-UDF, vedená úřadujícím regionálním prezidentem Adrienem Zellerem, se ziskem 34,06 %. Na druhém místě skončila levicová koalice PS-Verts s výsledkem 20,12 % a krajně pravicová FN získala 18,58 % hlasů. Možnost fúze pro druhé kolo získalo alsaské hnutí s názvem Alsace d'Abord (Alsasko vpřed), které získalo 9,42 % hlasů a hnutí s environmentální programatikou MEI, vedené Antoinem Waechterem.

Franche-Comté je regionem, kde v prvním kole voleb získala nejvíce hlasů spojená kandidátka PS a Verts (31,28 %), do druhého kola postoupilo také provládní hnutí UMP se ziskem 24,84 %. Dále se udržela i FN (18,68 %), možnost fúze si udržely také listiny UDF (7,69 %) a MEI (5,65 %).

V regionu *Auvergne* získala nejvíce hlasů vládnoucí koalice UMP-UDF, vedená bývalým prezidentem Francouzské republiky Valéry Giscardem d'Estaingem (36,39 %), což byl nejlepší výsledek pravicové kandidátky ve Francii. Kandidátní listina vedená PS skončila na druhém místě se ziskem 28,21 %. Možnost fúze se nabízela PCF, které získalo 9,20 % a hnutí Verts (5,61 %). FN v tomto regionu nedosáhla 10% hranici a ukončila tak své další působení ve volebním klání.

Pays de la Loire je region, kde po prvním kole opět vedla levice se společnou kandidátní listinou levice PS-PC-Verts-PRG-AGR se ziskem 37,20 % hlasů, na druhém místě se umístilo UMP se ziskem 32,33 % a samostatná kandidátka UDF získala 12,14 % hlasů. Možnost fúze si ještě udržely krajní uskupení levice LO-LCR (6,07 %) a pravice FN (9,71 %). S jejich větším vlivem v druhém kole se však dále nepočítalo.

V regionu *Basse Normandie* si největší zisk po prvním kole připsala kandidátní listina UMP, která získala 28,75 % hlasů. Na druhém místě opoziční PS-PC-MRC získala 23,91 % a své postavení si udržela i FN se ziskem 13,99 % hlasů. Možnost fúze a pokračování do druhého kola si vybojovaly tři volební subjekty. UDF získala 9,26 % a pro druhé kolo se nepřipojila k UMP, protože vedení odmítlo vytvořit společnou kandidátní listinu. Levicová koalice PRG – Verts dosáhla 8,37 % a posílila ve druhém kole levicovou kandidátku, vedenou PS. Hranici 5 % překročilo také myslivecké hnutí CPNT, které dosáhlo 5,24 % hlasů, ale jeho vliv pro další kolo nebyl nijak výrazný.

5.2 Regiony, kde by mohla v druhém kole opět zvítězit spíše levice

Jednalo se hlavně o oblasti, kde již levice vládla v předchozím funkčním období, jako Nord-Pas-de-Calais, Haute Normandie, Centre, Limousin, Aquitaine, Midi-Pyrénées, Provence-Alpes-Côte d'Azur. V těchto regionech výsledky prvního kola jasně naznačovaly pravděpodobné vítězství levice.

V regionu *Nord-Pas-de-Calais* upevnila levice své pozice z předchozího volebního období. Na prvním místě skončila po prvním kole voleb samostatná kandidátní listina PS se ziskem 29,90 %. Na druhé pozici se umístila FN se ziskem 17,94 % a až na třetím místě skončilo provládní hnutí UMP se ziskem 17,27 %. PCF získala 10,68 % a teoreticky tak mohla v dalším kole vystupovat samostatně. Do druhého kola mohly na základě výsledků zasáhnout také v rámci „nucené spolupráce“ tři kandidátky. UDF získalo 8 %, ekologická formace Verts 6,27 %, a krajně levicová kandidátka LO-LCR obdržela 5,11 % hlasů.

Podobná situace se vytvořila i v sousedním regionu *Haute Normandie*. Nejlepšího výsledku po prvním kole voleb dosáhla koalice PS-PCF-Verts-PRG, která získala 38,58 %. Na druhém místě se umístila koalice UMP-RPF-MPF, která dosáhla 21,14 %. S odstupem skoro 6 % se umístila jako třetí vítězná FN s výsledkem 15,87 % a jako poslední, by mohla pokračovat do druhého kola autonomně koalice UDF-CAP 21, v jejímž čele stál předseda poslaneckého klubu UDF Hervé Morin (získala 12,56 %). Krajně levicové sdružení LO-LCR získalo 5,63 % hlasů.

Dalším regionem, kde levice pouze potvrdila svou roli, byl *Centre*. Jasným favoritem po prvním kole byla společná koalice levicových stran PS-PCF-Verts-PRG-MRC, která s velkým náskokem dosáhla 38,15 %. Na druhém místě se ziskem 20,71 % se umístilo UMP a třetí vítězná byla FN s 17,52 %. Autonomní kandidátní listina UDF získala 13,70 % a obsadila tak čtvrtou pozici. Krajní levice se umístila jako jediná v intervalu, který by jí teoreticky umožňoval přidat se do levicové koalice, ale nakonec byla z dalšího volebního klání vyloučena.

Region *Limousin* byl po prvním kole jediným krajem, kde se nad hranici 10 % umístila jen dvě politická uskupení. Jednoznačným vítězem se stala koalice vytvořená okolo PS a složená z PCF-PRG-ADS. Zisk 41,14 % jednoznačně určil její dominantní roli pro vyjednávání před druhým kolem. Na druhém místě s velkým odstupem skončilo hnutí UMP s výsledkem 23,34 %. Do druhého kola však mohlo postoupit dalších pět kandidátek. Hranici 5 % překonala FN, která získala 9,31 %, dále UDF, jež obdržela 8,27 %, LO-LCR se ziskem 6,61 %, hnutí Verts (6,02 %) a rurální seskupení CPNT, které získalo 5,32 %.

Region při atlantickém pobřeží *Aquitaine* se stal místem velkého vyjednávání mezi pravicovými kandidáty, ale již po prvním kole měla levicová koalice velké naděje na úspěch. První pozici získala po prvním kole voleb Levicová formace tvořená trojicí PS-Verts-PRG, která dosáhla 38,40 %. S velkým odstupem skončili kandidáti UMP, již získali jen 18,39 %, na třetím místě skončila koalice UDF-CAP21, v jejímž čele stál předseda UDF François Bayrou, se ziskem 16,07 %, a FN se udržela se ziskem 11,45 %. Možnost sloučení pro další kolo se otvírala hnutí CPNT, které v tomto regionu vedl jeho předseda Jean Saint-Josse. Krajně levicové strany byly v tomto regionu zcela vyloučeny z dalšího volebního klání, protože jak PCF, tak LO-LCR nedosáhla ani 5% hranice.⁶

Dalším jižním regionem, kde již předchozí volební období tvořila většinu na půdě regionálního zastupitelského sboru levice, je *Midi-Pyrénées*. Po prvním kole voleb byla situace v tomto regionu víceméně rozhodnutá. Na první pozici se umístila koalice PS-PCF-PRG, která dosáhla 41,39 % a ani ne polovinu – 19 % hlasů – získalo provládní hnutí UMP. Na třetím místě se udržela FN, která dosáhla 11,77 % a koalice UDF-CAP 21 získala 10,15 % hlasů. Možnost sloučení a pokračování ve volbách byla umožněna umírněné levicové koalici, jejímž středem bylo hnutí Verts (8,06 %).

Velmi sledovaným regionem byla *Provence-Alpes-Côte d'Azur*, oblast s tradičně vyšší podporou krajně pravicových kandidátů. Po prvním kole voleb zde bylo opět skoro rozhodnuto. Nejlepší výsledek (35,01 %) obdržela široká levicová koalice PS-PCF-Verts-PRG-MRC, v jejímž čele stál Michel Vauzelle (PS), úřadující regionální prezident. Na druhém místě skončila koalice UMP-UDF se ziskem 26,10 % a třetí v pořadí se umístila FN, která dosáhla vysoké skóre 22,95 % hlasů. Další kandidátní listiny nedosáhly ani 5% hranici a pro další kolo voleb tak byly eliminovány.

5.3 Regiony, kde byly šance na vítězství ve druhém kole vyrovnané

Dále bychom mohli najít regiony, kde na základě výsledků prvního kola voleb byly síly před druhým kolem vyrovnány. Takové oblasti byly v Picardii, Ile-De-France a v regionu Rhône-Alpes.

V nejlidnatějším regionu *Ile-de-France* vyhrála první kolo voleb levicová koalice PS-Verts-PRG-MRC se ziskem 31,95 %, na druhém a třetím místě se umístila kandidátní listina UMP

se ziskem 24,79 % hlasů a UDF dosáhla 16,12 %. Do druhého kola voleb si udržela samostatné postavení také krajně pravicová FN, která dosáhla 12,26 %. Možnosti fúze pro druhé kolo získala levicová koalice PCF-AGR-AC, která dosáhla 7,20 % hlasů.

V regionu na severu Francie v *Picardii* se do druhého kola dostala celkem čtyři uskupení. Nejlepšího výsledku se dostalo koalici UMP-UDF 32,25 %, na druhé pozici se umístila koalice PS-Verts-PRG, která dosáhla 27,39 % hlasů. Třetího nejlepšího výsledku dosáhla FN 22,94 % a samostatné postavení do druhého kola si udržela jako poslední PCF se ziskem 10,86 %. Možnost sloučení se nabízela krajně levicové koalici LO-LCR, která dosáhla 6,57 % hlasů.

Velice zajímavá situace nastala v regionu *Rhône-Alpes*, kde se do druhého kola probojovaly čtyři subjekty se ziskem nad 10 %. První místo obsadila levicová koalice PS-PC-PRG, která dosáhla 32,19 %, druhá nejlepší byla koalice UDF-UMP se ziskem 31,22 %. Další dvě místa obsadila FN (18,21 %), možnost postupu do druhého kola bez nutnosti fúze získala i kandidátní listina hnutí Verts, která těsně překročila 10% hranici.

5.4 Regiony, kde by mohla v druhém kole voleb zvítězit spíše levice a následovat alternace regionální výkonné moci

Taková situace se vytvořila v regionech Bretagne, Poitou-Charentes, Burgundsko, Languedoc-Roussillon. Ve všech oblastech bylo spíše pravděpodobné, že pravicové kandidátní listiny nedosáhnou takového výsledku, aby udržely většinu v regionálním zastupitelském sboru.

V nejzápadnějším regionu v *Bretagni* vyhrála po prvním kole trojčlenná koalice PS-PC-PRG se ziskem 38,48 %. Na druhém místě skončila UMP, která dosáhla 25,60 % a třetí v pořadí se umístila UDF s výsledkem 11,06 %. Varianta další spolupráce a sloučení se ještě nabízela hnutí Verts, které vytvořilo společnou kandidátku s regionalistickým hnutím UDB a společně dosáhly 9,70 %. Krajně pravicová FN získala v regionu, odkud pochází její předseda Jean Marie Le Pen, jen 8,47 % a dále nepostupovala.

Region *Poitou-Charentes* byl další pozorně sledovanou oblastí, protože od roku 1986 do roku 2002 zde funkci regionálního prezidenta vykonával současný ministerský předseda Jean Pierre Raffarain. Po prvním kole bylo pravděpodobné i v tomto kraji, že dojde k alternaci. Nejlepšího výsledku (46,29 %), dosáhla společná levicová koalice PS-PCF-Verts-PRG, v jejímž čele stála Ségolène Royal (PS). Na druhém místě se ziskem 32,91 % skončila širší pravicová koalice UMP-UDF-MPF, vedená Elisabeth Morin. Rovněž se zde udržela FN, jež dosáhla 10,50 % a v druhém kole tak oslabilu pravicovou koalici. Hranici 5 % překročilo také hnutí CPNT, jehož předseda v tomto regionu sympatizoval s bývalým regionálním prezidentem, ale jejich vliv na vzniklou situaci byl příliš slabý.

V *Burgundsku* se po prvním kole voleb ocitl vůdce provládní kandidátky Jean-Pierre Soisson (UMP) v problematické situaci, protože jeho hnutí skončilo až jako druhé se ziskem 21,78 %, což představovalo velkou ztrátu na vítěznou koalici PS-PCF-Verts-PRG, která získala 36,01 %. Na třetím místě skončila FN (15,77 %) a v pořadí čtvrtá kandidátka UDF získala 12,98 %. Možnost fúze se otevírala ekologickému hnutí MEI, které dosáhlo podílu 5,21 % odevzdaných hlasů.

Nejjihnější region *Languedoc-Roussillon* byl dlouhou dobu oblastí, kde sice ve volbách do Národního shromáždění získávali většinu levicoví kandidáti, ale regionální samosprávný sbor

se po dobu předchozích 18 roků vždy udržel s převahou pravicové většiny. Po prvním kole voleb si nejlépe vedla levicová koalice PS-PC-Verts-PRG-MRC, která získala 36,32 % hlasů. Na druhém místě skončili kandidáti UMP (24,22 %), FN, která získala 17,17 %, si udržela svou pozici i do druhého kola. Teoretická možnost spolupráce do dalšího kola se nabízela UDF, která obdržela 5,70 %, a rurálnímu hnutí CPNT se ziskem 5,02 %.

Po prvním kole bylo tedy jasné, že vládní koalice neudrží předchozí většinu v regionálních zastupitelstvech, otázkou jen zůstávalo, jak velkou porážku utrpí. Umírněná levice získala slušnou podporu pro druhé kolo, vládní strany obdržely méně hlasů, než si představovaly a extrémní pravice se udržela ve většině regionů.

6. Druhé kolo voleb, nové kandidátní listiny

Druhé kolo jen dokonalo předchozí neúspěch pravice a potvrdilo levicové strany v jejich volebním vítězství. Po bouřlivých diskusích byly uzavřeny nové koalice kandidátní listiny, které více vycházely z ideologického dělení levice-pravice. Levicové síly se ještě více spojily než v předchozím prvním kole a ve všech regionech vznikly jasné koalice s vůdčím postavením Socialistické strany. Duo trockistických stran LO a LCR se neudrželo a jejich voličský potenciál nebyl nijak významný. FN postoupila do druhého kola v 17 regionech a svou pozicí oslabovala vládní stranu. UMP ve velké většině případů vstoupilo do společné koalice s UDF, ale ve čtyřech případech k takové dohodě nedošlo (v regionech Basse Normandie, Burgundsku, Franche-Comté, Languedoc-Roussillon). Ve třech regionech UDF nedosáhla potřebného zisku 10 %, aby mohla pokračovat do dalšího kola voleb a vedení obou stran většinou nebylo schopno se domluvit na společném kompromisu. V Burgundsku zase jednoznačně odmítla místní organizace UDF vstoupit na společnou kandidátku vedenou Jeanem Pierrem Soissonem (UMP), který v předchozím období využíval při hlasování podporu FN.

V druhém kole regionálních voleb došlo k neočekávanému zvratu. Ve všech regionech metropolitní Francie mimo Alsasko zvítězily koalice levicových stran a totálně porazily pravicové vládní strany, které v celonárodním měřítku získaly celkem 36,84 % hlasů. V Alsasku vyhrála volby spojená koalice UMP-UDF se ziskem 43,56 % hlasů, na druhém místě skončila levicová koalice se ziskem 34,44 % a FN nakonec získala 22 %. Regionálním prezidentem se opětovně stal Adrien Zeller (UMP), který potvrdil svou pozici regionálního vůdce. Před volbami dokázal nejen zformovat společnou kandidátní listinu s UDF, po prvním kole voleb se dokázal rychle zorientovat, přizvat ke spolupráci místní pravicové strany, a vyhrát následně druhé kolo voleb. Levicové strany zaznamenaly obrovský úspěch, získaly většinu ve 20 regionech metropolitní Francie a v celonárodním měřítku obdržely 49,91 % hlasů. Nejlepšího výsledku dosáhly v jižních regionech (Limusin 62,02 % a Midi-Pyrénées 57,51 %). Krajně pravicová FN získala celkem 12,38 % a zastoupení v regionálních radách a v 17 zastupitelských sborech. Nejlepšího zisku dosáhla v Alsasku (22 %) a v regionu PACA⁷ (21,01 %). Tyto výsledky jsou sice slušné, ale v žádném případě zatím není reálné, aby za současného volebního systému a přetrvávající kooperace mezi jednotlivými stranami získala FN post regionálního prezidenta v některém regionu.

Tabulka č. 2. Výsledky regionálních voleb v metropolitní Francii (čísla v závorce uvádějí počty mandátů).

Region	UMP/UDF	levice	FN	Volební neúčast
1. <i>Alsasko</i>	43,56 % (27)	34,44 % (12)	22,00 % (8)	39,09 %
2. <i>Aquitánie</i>	33,46 % (21)	54,87 % (57)	11,67 % (7)	31,19 %
3. <i>Auvergne</i>	47,33 % (17)	52,67 % (30)	–	32,09 %
4. <i>Bourgogne</i>	32,14 % (14)	52,49 % (37)	15,37 % (6)	34,59 %
5. <i>Bretagne</i>	41,21 % (25)	58,79 % (58)	–	31,99 %
6. <i>Centre</i>	34,39 % (20)	49,15 % (48)	16,46 % (9)	34,87 %
7. <i>Champagne-Ardenne</i>	39,84 % (15)	41,88 % (28)	18,27 % (6)	37,25 %
8. <i>Franche-Comte</i>	36,13 % (12)	46,79 % (26)	17,07 % (5)	31,42 %
9. <i>Ile-de-France</i>	40,72 % (64)	49,16 % (130)	10,11 % (15)	34,70 %
10. <i>Languedoc-Roussillon</i>	33,10 % (16)	51,22 % (43)	15,67 % (8)	30,36 %
11. <i>Limousin</i>	37,98 % (12)	62,02 % (31)	–	31,12 %
12. <i>Lorraine</i>	34,21 % (19)	48,51 % (45)	17,27 % (9)	38,87 %
13. <i>Midi-Pyrénées</i>	30,43 % (21)	57,50 % (62)	12,06 % (8)	31,00 %
14. <i>Nord-Pas-de-Calais</i>	28,43 % (24)	51,84 % (73)	19,73 % (16)	36,16 %
15. <i>B. Normandie</i>	40,01 % (14)	46,22 % (28)	13,78 % (5)	34,97 %
16. <i>H. Normandie</i>	32,72 % (13)	52,69 % (36)	14,59 % (6)	34,40 %
17. <i>Pays-de-la-Loire</i>	47,64 % (33)	52,36 % (60)	–	36,18 %
18. <i>Picardie</i>	35,87 % (15)	45,47 % (34)	18,66 % (8)	32,39 %
19. <i>Poitou-Charentes</i>	36,20 % (15)	55,10 % (37)	8,70 % (3)	31,59 %
20. <i>PACA</i>	33,82 % (31)	45,18 % (73)	21,00 % (19)	34,49 %
21. <i>Rhône-Alpes</i>	38,20 % (45)	46,52 % (94)	15,28 % (18)	35,65 %

Zdroj: <http://www.interieur.gouv.fr/avotreservice/elections/reg2004/042/index.html>

7. Situace v zámořských departementech a na Korsice

7.1 Zámořské departementy

K Francii také neodmyslitelně patří čtyři Zámořské departementy (Departement d'outre mer), kde rovněž probíhaly volby do místních zastupitelských sborů. Jedná se o Guadeloupe, Martinique, Guyane a Réunion. V těchto celcích bylo složení místních zastupitelských sborů před volbami různé. V zámořském departementu Martinique tvořilo většinu místní regionalistické hnutí MIM, které obsadilo v minulém funkčním období post regionálního prezidenta. Sousední regionální rada departementu Guadeloupe byla složena převážně z členů UMP a předseda místní organizace stál v čele rady. Druhé dva zámořské departementy ovládala levicová koalice, na Réunionu obsadil funkci regionálního prezidenta člen PCR a většina regionální rady v Guyaně byla složena z členů PSG, která získala v minulých volbách i místo regionálního prezidenta.

Po prvním kole voleb se situace vyjasnila a většinou měla podobné tendence jako výsledky voleb v kontinentální Francii. V Guyaně sice první místo získalo provládní sdružení UMP se ziskem 24,32 %, ale na dalších místech se umístily tři levicové strany, které dosáhly okolo 20 % hlasů. V druhém kole voleb se tak střetly UMP, PS a spojená levicová kandidátka PSG, která vyhrála se ziskem 37,24 %, druhé místo obsadila kandidátka UMP (31,58 %) a koalice různých levicových stran skončila třetí se ziskem 31,18 %.

Na ostrovním departementu Martinique se potvrdilo dominantní umístění lokálního regionalistického hnutí, které obhájilo ve volbách svou pozici nejsilnější politické formace na místní úrovni. Po prvním kole voleb získali regionalisté 37,28 %, na druhém a třetím místě skončily ne-socialistické levicové kandidátní listiny a hranici 10 % překročila ještě kandidátka UDF. Vládní UMP zde dosáhlo jen 6,78 %. V druhém kole voleb regionalisté vyhráli se ziskem 53,76 %.

V departementu Guadeloupe do druhého kola postoupili z první pozice kandidáti UMP, kteří obdrželi 37,62 % hlasů a vítězní socialisté, kteří v prvním kole získali 44,29 %. V druhém kole voleb potvrdila svou pozici vítěze socialistická strana ziskem 58,23 %. Vládnoucí UMP se musela vyrovnat s porážkou a se ziskem pouhých 41,77 %.

Na Réunionu se po prvním kole umístila na první pozici komunistická strana, která dosáhla 34,48 %. Na druhém místě skončilo sdružení UMP se ziskem 25,67 % a třetí pozici obsadila PS s výsledkem 15,91 %. Ve stejném pořadí dopadlo i druhé kolo. Vítězná PC dosáhla 44,85 %, UMP 32,82 % a třetí PS 22,33 %.

7.2 Korsika

Na rozdíl od regionálních voleb kontinentální Francie a Zámorských území se volby na Korsice uskutečnily podle jiných volebních zákonů. Na Korsice se užívá pravidel přijatých v zákonu, pojednávajícím o teritoriálních volbách, který je podobný modifikovanému dvoukolovému systému, ale pro vstup do druhého kola voleb neexistuje tak silné omezení – pokud kandidátka dosáhne v prvním kole voleb pouze 5% hranici, která by ji nutila v případě kontinentální Francie k fúzi, na Korsice může pokračovat dále autonomně bez nutnosti vstupu do koalice. Rovněž výsledky voleb a následné přerozdělování mandátů je uskutečňováno na základě výsledků druhého kola poměrným systémem s využitím d'Hondtova dělitele bez většinové premie.

Po prvním kole voleb získalo minimum 5 % celkem sedm stran a hnutí, nejlepšího výsledku dosáhla kandidátní listina UMP 14,59 %. Další místa obsadila různá levicová sdružení a korsická regionální hnutí. V druhém kole na prvním místě skončilo UMP se ziskem 25,5 % a obsadilo následně 15 křesel zastupitelského sboru. Tento výsledek společně s rozštěpením radikální levice umožnil obsazení funkce teritoriálního prezidenta, kterým se stal Camillie de Rocca-Serra.

Dvě zneprátelené strany radikální levice dosáhly přibližně podobného výsledku 18,59 % a 15,16 %, ale proto neustálé neshody a nepřátelské postoje jim tento zisk neumožnil sestavit společnou koalici a stát se nejsilnější politickou stranou na ostrově. Korsičtí separatisté získali v druhém kole voleb 17,36 %, do zastupitelského sboru se rovněž prosadili komunisté a zastupci umírněného korsického hnutí (Union Territoriale).

8. Volební účast

Volební účast byla před volbami jedna velká neznámá, všechny politické strany mohutně vyzývaly k účasti ve volbách. V prvním kole regionálních voleb dosáhla volební účast hodnoty 62,12 %, což v porovnání s účastí v posledních regionálních volbách v roce 1998, kdy její hodnota dosáhla 58,04 %, můžeme nazvat mírným poklesem. V druhém kole hodnota volební účasti dosáhla celkových 65,79 %. Nejvyšší zájem o regionální volby je možné zaznamenat

v regionech na jihozápadě Francie, kde v prvním kole dosáhla volební účast nejvyšší hodnoty v regionu Limousin (67,07 % hlasujících) a na Korsice, kde se v druhém kole dostavilo k volbám 75 % voličů. Naopak nejmenší zájem o hlasování v regionálních volbách byl na severovýchodě Francie. Nejnižší hodnota byla naměřena v Lotrinsku, kde v prvním kole regionálních voleb volební účast dosáhla jen 56,97 %. V druhém kole voleb byla nejnižší volební účast v sousedním Alsasku, kde se účastnilo hlasování jen 60,9 % voličů.

9. Závěrem

Regionální volby přinesly první reflexi po vítězství gaullistického hnutí ve dvojích volbách na jaře 2002. Jednobarevná vláda tak poprvé utrpěla velkou porážku od doby, kdy se chopila výkonné moci ve Francii. Obzvláště bolestivá byla volební porážka v regionu Poitou-Charentes, domovském regionu ministerského předsedy. Současně s pádem pravicové regionální rady započala v tomto regionu nová kariéra regionální prezidentky Ségolène Royal (PS). Skoro ve všech regionech Francie vyhrála volby spojená levicová kandidátka s dominantním vlivem socialistické strany. Pravicové strany a gaullisté tak ztratili pozici regionálního prezidenta ve 12 regionech, které po volbách ovládla většinová levice. Jediným regionem, kde zůstala pravicová koalice UMP/UDF u moci, je Alsasko, v jehož čele stojí znovuzvolený krajský prezident Adrien Zeller (UMP), a Korsika, kde je však při jakémkoliv hodnocení nutné vzít v úvahu místní zvláštnosti (volební systém, statut ostrova aj.).

Tabulka č. 3. Počty představitelů regionálních prezidentů dle politické příslušnosti (volební období 2004–2010).

Politická příslušnost	Počet regionů
UMP	2
PS	22
PCR	1
MIM	1

Pramen: <http://www.election-politique.com/images/tableaux/regionales20041t.gif>

Volby se rovněž konaly podle nového volebního zákona, který vycházel z pravidel pro volby do komunálních zastupitelských sborů větších obcí a měst a někteří voliči tak byli dezorientováni. Při hlasování v rámci regionálních voleb byl využíván „volební počítač“, pomocí kterého se volilo ve městě Brest v Bretani. Volič tak již nepoužíval tradiční hlasovací lístky, ale sám ovládal volební přístroj. Volební systém bipolarizoval stranické prostředí a spojené levicové kandidátky tohoto vlivu využily s větším důrazem než pravicové strany, jejichž vzájemná rivalita se v řadě regionů negativně promítla do celkového výsledku. Ihned po volbách bylo možné zaznamenat veřejné názory, volající po odvolání premiéra Raffaraina, který nakonec vykonává funkci ministerského předsedy i nadále. Volby tak vnesly do politického prostředí, kde v poslední době dominovaly provládající neogaullistické síly, nový trend vzrůstajícího vlivu opozičních politických stran, především socialistů, který následně potvrdily výsledky voleb do evropského parlamentu.

Použité zkratky:

AC	Agir ensemble contre le Chômage (Společný účinek proti nezaměstnanosti)
AGR	Association pour une Gauche Républicaine (Asociace pro republikánskou levici)
CAP21	Citoyenneté action participation pour le XXIe siècle (Občanská akce participující pro XXI. století)
DVD	Divers droite (Různá pravice)
DVG	Divers gauche (Různá levice)
CPNT	Chasse Pêche Nature Traditions (Lov, rybolov, příroda a tradice)
FN	Front National (Národní fronta)
LCR	Ligue communiste révolutionnaire (Komunistická revoluční liga)
LO	Lutte ouvrière (Dělnický boj)
MDC	Mouvement des citoyens (Hnutí občanů)
MEI	Mouvement écologiste indépendant (Nezávislé ekologické hnutí)
MIM	Mouvement indépendant Martinique (Nezávislé hnutí Martiniku)
MNR	Mouvement national républicain (Národně republikánské hnutí)
MPF	Mouvement pour la France (Hnutí pro Francii)
PCR	Partie communisme réunions (Komunistická strana Reunionu)
PRG	Parti radical de gauche (Radikální levicová strana)
PS	Parti Socialiste (Socialistická strana)
UDF	Nouvelle union pour la démocratie française (Nové spojenectví pro francouzskou demokracii)
UMP	Union pour un mouvement populaire (Svaz pro lidové hnutí)
UDB	Union Démocratique Bretonne (Bretonský demokratický svaz)

Poznámky:

1. Současně také probíhaly volby kantonální, které však nejsou předmětem zkoumání a následují text bude pojednávat jen o regionálních volbách.
2. Od roku 1986 byl volen regionální prezident nepřímo, protože nebyl přijat zákon, který by umožňoval přímou volbu. V současné době je lídr kandidátky již předem předurčen k výkonu funkce regionálního prezidenta.
3. Zákon z 2. března 1982 stanovil poprvé pravidla přímých voleb do regionálních zastupitelských sborů.
4. Zákonem z 19. ledna 1999 byl mandát v regionálním zastupitelstvu zkrácen na pět let.
5. Kandidátky UMP a UDF v 17 regionech vystupovaly před prvním kolem samostatně, v 7 regionech byla utvořena koalice s dominantním postavením UMP a ve 2 regionech byla utvořena koalice s dominantním postavením UDF.
6. Výsledné skóre PCF bylo po prvním kole 4,35 % a koalice LO-LCR 4,11 %.
7. Provence-Alpes-Cote d'Azur.

Literatura:

Brouard, Sylvain. 2004. „Elections régionales: les regions, les élections régionales et les Français.“ In: *Actualités Régionales et Cantonales*. Paris; Cevipof. (http://www.cevipof.msh-paris.fr/actu/elections/reg2004/pdf/09_brouard06.pdf).

- Brouard, Sylvain. 2004. „Le nouveau mode de scrutines Elections regionales“. In: *Actualités Régionales et Cantonales*. Paris; Cevipof. (http://www.cevipof.msh-paris.fr/actu/elections/reg2004/pdf/09_brouard01.pdf).
- Duhamel, Olivier. 2003. *Le pouvoir politique en France*. Paris: Seuil.
- Haegel, Florence. 2004. „UDF et UMP entre rivalité et désunion: conséquences politiques ?“ In: *Actualités Régionales et Cantonales*. Paris; Cevipof. (http://www.cevipof.msh-paris.fr/actu/elections/reg2004/pdf/08_haegeld01.pdf).
- Mayer, Nonna. 2004. „L'extrême droite dans les élections locales forces et faiblesses.“ In: *Actualités Régionales et Cantonales*. Paris; Cevipof. (http://www.cevipof.msh-paris.fr/actu/elections/reg2004/pdf/09_mayer01.pdf).
- Tiberj, Vincent. 2004. „L'extrême gauche et la recomposition de la gauche traditionnelle.“ In: *Actualités Régionales et Cantonales*. Paris; Cevipof. (http://www.cevipof.msh-paris.fr/actu/elections/reg2004/pdf/09_tiberj01.pdf).

Elektronické zdroje:

- TNS – Sofres. 2004. *Barometre des élections régionales*. Paris. (http://www.tns-sofres.com/etudes/pol/170304_baroreg_r.htm)
- Election-Politique. 2004. *Elections régionales de 1986 à 2004*. Paris. (<http://www.election-politique.com/regionales.php>)
- Ministerstvo vnitra. 2004. *Elections cantonales et régionales*. Paris. (<http://www.interieur.gouv.fr/avotreservice/elections/reg2004/index.html>)
- Radio France. 2004. *Elections régionales 2004*. Paris. (http://www.radiofrance.fr/reportage/dossiers/regionales_04/index_regions.php)